A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2020. október 14.*

„Előzetes döntéshozatal – Környezet – Hulladékok – 2008/98/EK irányelv – A 2. cikk (2) bekezdésének a) pontja, a 3. cikk 1. pontja és a 6. cikk (1) bekezdése – Szennyvíz – Szennyvíziszap – Hatály – A »hulladék« fogalma – A hulladékstátusz megszűnése – Hasznosítási vagy újrafeldolgozási művelet”

A C-629/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Landesverwaltungsgericht Steiermark (stájerországi regionális közigazgatási bíróság, Ausztria) a Bírósághoz 2019. augusztus 23-án érkezett, 2019. augusztus 14-i határozatával terjesztett elő

a **Sappi Austria Produktions-GmbH & Co. KG**,

a **Wasserverband „Region Gratkorn-Gratwein”**

és

a **Landeshauptmann von Steiermark**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: A. Arabadjiev tanácselnök (előadó), R. Silva de Lapuerta, a Bíróság elnökhelyettese, a második tanács bírájaként eljárva, A. Kumin, T. von Danwitz és P. G. Xuereb bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Sappi Austria Produktions-GmbH & Co. KG és a Wasserverband „Region Gratkorn-Gratwein” képviseletében P. Schaden és W. Thurner Rechtsanwälte,

– az osztrák kormány képviseletében J. Schmoll, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében F. Thiran és M. Noll-Ehlers, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: német.

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. november 19-i 2008/98/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 312., 3. o.) 2. cikke (2) bekezdése a) pontjának, 3. cikke 1. pontjának, 5. cikke (1) bekezdésének és 6. cikke (1) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Sappi Austria Produktions-GmbH & Co KG (a továbbiakban: Sappi) és a Wasserverband „Region Gratkorn-Gratwein” (Gratkorn Gratwein régió vízgazdálkodási társulása, a továbbiakban: Wasserverband), valamint a Landeshauptmann von Steiermark (Stájerország tartományi kormányzója, Ausztria, a továbbiakban: regionális hatóság) között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya ezen utóbbi határozata, amelyben megállapította, hogy a Sappi és a Wasserverband azonos helyen található ipari létesítményeinek módosítása tekintetében előzetes engedélyezésre vonatkozó kötelezettség áll fenn.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 Az 1991. március 18-i 91/156/EGK tanácsi irányelvvel (HL 1991. L 78., 32. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 3. o.) módosított, a hulladékokról szóló, 1975. július 15-i 75/442/EGK tanácsi irányelv (HL 1975. L 194., 39. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 23. o.) (a továbbiakban: 75/442 irányelv) alapvető célkitűzése az emberi egészségnek és a környezetnek a hulladék gyűjtése, szállítása, kezelése, tárolása és lerakása által okozott káros hatások elleni védelme volt.

4 Ezt az irányelvet egységes szerkezetbe foglalta a hulladékokról szóló 2006. április 5-i 2006/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2006. L 114., 9. o.), amelyet a későbbiekben hatályon kívül helyezett az annak helyébe lépő 2008/98 irányelv. A 75/442 irányelv 4., 8. és 9. cikkét lényegében átvette a 2008/98 irányelv 13. cikke, 36. cikkének (1) bekezdése, valamint 15. és 23. cikke.

5 A 2008/98 irányelv „Tárgy, hatály és fogalommeghatározások” címet viselő I. fejezete tartalmazza az irányelv 1–7. cikkét.

6 Ezen irányelv 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ez az irányelv intézkedéseket állapít meg a környezet és az emberi egészség védelme érdekében, amelyet a hulladékkeletkezés és -gazdálkodás káros hatásainak megelőzése vagy csökkentése, valamint az erőforrás-felhasználás globális hatásainak csökkentése és e felhasználás hatékonyságának javítása révén kíván megvalósítani.”

7 Az említett irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja a következőképpen rendelkezik:

„Az alábbiak nem tartoznak ezen irányelv hatálya alá:

[…]

(2) Az alábbiak nem tartoznak ezen irányelv hatálya alá, amennyiben ezekre más közösségi jogszabályok vonatkoznak:

a) szennyvíz;

[…]”.

8 Ugyanezen irányelv „Fogalommeghatározások” címet viselő 3. cikke a következőket írja elő:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

1) »hulladék«: olyan anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválik, megválni szándékozik vagy megválni köteles;

[…]

15) »hasznosítás«: bármely művelet, amelynek fő eredménye az, hogy a hulladék hasznos célt szolgál annak révén, hogy olyan más anyagok helyébe lép, amelyeket egyébként valamely konkrét funkció betöltésére használtak volna, vagy amelynek eredményeként a hulladékot oly módon készítik elő, hogy az ezt a funkciót akár az üzemben, akár a szélesebb körű gazdaságban betölthesse. A II. melléklet tartalmazza a hasznosítási műveletek nem kimerítő listáját;

[…]”

9 A 2008/98 irányelv „Mentességek” című 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Valamely anyagot vagy tárgyat – amely olyan előállítási folyamat során keletkezik, amelynek elsődleges célja nem ezen termék előállítása – csak akkor lehet nem a 3. cikk 1. pontjában említett hulladéknak, hanem melléktermléknek tekinteni, ha az alábbi feltételek teljesülnek:

a) az anyag vagy a tárgy további felhasználása biztosított;

b) az anyag vagy a tárgy további, a szokásos ipari gyakorlattól eltérő feldolgozás nélkül, közvetlenül felhasználható;

c) az anyagot vagy tárgyat valamely előállítási folyamat szerves részeként állítják elő; valamint

d) a további használat jogszerű, azaz a konkrét használat tekintetében az anyag vagy a tárgy megfelel a termék adott használatára, valamint a környezet- és az egészségvédelemre vonatkozó összes követelménynek, és nincsenek a környezetet és az emberi egészséget általánosan károsító hatásai.

[…]”

10 Ezen irányelvnek „A hulladékstátusz megszűnése” című 6. cikke értelmében:

„(1) Egy adott hulladék megszűnik a 3. cikk 1. pontja értelmében hulladék lenni, amennyiben hasznosítási műveleten, beleértve az újrafeldogozást, esett át, és megfelel az alábbi feltételekkel összhangban kidolgozandó konkrét kritériumoknak:

a) az anyagot vagy tárgyat általánosan használják, adott rendeltetéssel;

b) az anyagnak vagy tárgynak van piaca, vagy van rá kereslet;

c) az anyag vagy tárgy megfelel az adott rendeltetések műszaki követelményeinek és a termékekre vonatkozó hatályos jogszabályoknak és előírásoknak; és

d) az anyag vagy tárgy felhasználása nem idéz elő általános káros környezeti vagy egészségügyi hatásokat.

A kritériumok szükség esetén a szennyező anyagok határértékeit is tartalmazzák, és figyelembe veszik az anyag vagy a tárgy lehetséges káros környezeti hatásait.

[…]”

Az osztrák jog

11 A 2008/98 irányelvet átültető 2002. évi Abfallwirtschaftsgesetz (a hulladékgazdálkodásról szóló osztrák szövetségi törvény, a továbbiakban: 2002. évi AWG) vonatkozó rendelkezései a következőket írják elő:

„Fogalommeghatározások

2. § (1) Az e szövetségi törvény értelmében vett hulladékok olyan ingó dolgok,

1. amelyektől a birtokosuk megvált vagy megválni szándékozik, vagy

2. amelyek hulladékként történő gyűjtése, tárolása, szállítása és kezelése a közérdek veszélyeztetésének elkerülése érdekében szükséges (az 1. § (3) bekezdése).

[…]

(3a) Valamely anyagot vagy tárgyat – amely olyan előállítási folyamat során keletkezik, amelynek elsődleges célja nem ezen termék előállítása – csak akkor lehet hulladék helyett melléktermléknek tekinteni, ha teljesülnek az alábbi feltételek:

1. az anyag vagy a tárgy további felhasználása biztosított;

2. az anyag vagy a tárgy további, a szokásos ipari gyakorlattól eltérő feldolgozás nélkül, közvetlenül felhasználható;

3. az anyagot vagy tárgyat valamely előállítási folyamat szerves részeként állítják elő; valamint

4. a további felhasználás megengedett, így különösen az anyag vagy tárgy a szándékolt hasznos célra aggályok nélkül igénybe vehető, a felhasználás nem sért védendő értékeket (lásd az 1. § (3) bekezdését), és minden irányadó jogszabályt betartanak.

[…]

Az alkalmazási körből való kizárás

3. § (1) Nem minősül a jelen szövetségi törvény értelmében vett hulladéknak:

1. a szennyvíz, beleértve a Verordnung über die allgemeine Begrenzung von Abwasseremissionen in Fließgewässer und öffentliche Kanalisationen [a szennyvíznek a vízfolyamokba és a közcsatornákba való kibocsátását érintő általános korlátozásról szóló rendelet, BGBl. 186/1996.] 1. §-a (1) bekezdésének 1–4. és 6. pontjában és 1. §-ának (2) bekezdésében felsorolt egyéb vizeket.

[…]

A hulladékstátusz megszűnése

5. § (1) A (2) bekezdésben említett rendelet vagy a hulladékokról szóló 2008/98/EK irányelv 6. cikkének (2) bekezdésében említett rendelet eltérő rendelkezése hiányában a meglévő anyagok hulladéknak minősülnek mindaddig, amíg azokat vagy az azokból közvetlenül kinyert anyagokat fel nem használják nyersanyagok vagy az elsődleges nyersanyagokból előállított termékek helyettesítőjeként. A 2. § (5) bekezdésének 6. pontja szerinti újrahasználatra történő előkészítés esetén a hulladékstátusz megszűnése e hasznosítási művelet végén következik be.

[…]

Megállapító határozatok

6. §

(6) A *Landeshauptmann* [tartományi kormányzó] az építtető vagy az *Umweltanwalt* [környezetvédelmi ombudsman] kérelmére vagy hivatalból köteles három hónapon belül megállapítani, hogy

1. a létesítmény a 37. § (1) vagy (3) bekezdése vagy az 52. § alapján engedélyköteles-e, vagy a 37. § (2) bekezdése szerinti kivétel áll-e fenn,

[…]

3. a hulladékkezelő létesítmény módosítása a 37. § (1) vagy (3) bekezdése alapján engedélyköteles-e, vagy arra vonatkozóan a 37. § (4) bekezdése értelmében nyilatkozattételi kötelezettség áll-e fenn. […]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

12 A Sappi Gratkornban (Ausztria) papír- és cellulózgyártó nagyipari létesítményt üzemeltet. E telephelyen található a Sappi és a Wasserverband által közösen üzemeltetett szennyvíztisztító telep is, amely a papír- és cellulóztermelésből származó szennyvizet és a települési szennyvizet kezeli. E szennyvíznek a nemzeti jog által előírt kezelése során állítják elő az alapügy tárgyát képező szennyvíziszapot. Ezen iszap tehát ipari szennyvízből származó anyagokat és a települési szennyvízből származó anyagokat is tartalmaz. A szennyvíztisztító telepen ily módon kinyert szennyvíziszapot a későbbiekben a Sappi egyik kazánjában, valamint a Wasserverband által üzemeltetett maradványhulladék-égetőben elégetik, az energetikai hasznosítás céljából kinyert gőz pedig a papír- és a cellulóztermelést táplálja.

13 A regionális hatóság a 2002. évi AWG 6. §-ának (6) bekezdése szerinti alapos vizsgálati eljárást követően megállapította, hogy a Sappi kazánja és a Wasserverband tulajdonát képező, szintén Gratkornban található maradányhulladék-égető tekintetében végrehajtott módosítások engedélykötelesek.

14 Az említett hatóság álláspontja szerint kétségtelen, hogy az égetésre szánt szennyvíziszap legnagyobb része, azaz körülbelül 97%-a a papír előállításának folyamatából származik, és e részében el lehet ismerni, hogy ezen iszap a 2002. évi AWG 2. §-ának (3a) bekezdése értelmében vett „melléktermeknek” minősül. A szennyvíziszap azon része tekintetében azonban, amely a települési szennyvíz kezelése során termelődik, nem ez a helyzet. E szennyvíziszap továbbra is hulladéknak minősül.

15 Mivel a Verwaltungsgerichtshof (közigazgatási bíróság, Ausztria) ítélkezési gyakorlata szerint nem létezik *de minimis* küszöb valamely anyag „hulladéknak” való minősítését illetően, azt az elvet kell alapul venni, hogy a Sappi és a Wasserverband ipari létesítményeiben elégetett szennyvíziszap teljességét a 2002. évi AWG 2. §-ának (1) bekezdése értelmében vett „hulladéknak” kell minősíteni. A Sappi és a Wasserverband e határozat ellen keresetet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz.

16 E bíróság a 2016. december 19-i ítéletében helyt adott a Sappi és a Wasserverband keresetének. Az ezen ítélettel szemben benyújtott felülvizsgálati kérelem ügyében eljáró Verwaltungsgerichtshof (közigazgatási bíróság) a 2019. február 27-i ítéletével hatályon kívül helyezte az említett ítéletet, és az ügyet visszautalta a kérdést előterjesztő bíróság elé.

17 A Verwaltungsgerichtshof (közigazgatási bíróság) rámutat arra, hogy a 2002. évi AWG 2. §-ának (3a) bekezdése a 2008/98 irányelv 5. cikkével összhangban meghatározza azokat a feltételeket, amelyeknek teljesülniük kell ahhoz, hogy valamely anyagot vagy tárgyat, amely ugyan előállítási folyamat eredménye, de ezen eljárásnak nem képezi az elsődleges célját, „hulladék” helyett „melléktermeknek” lehessen minősíteni. E rendelkezésből kitűnik, hogy olyan anyagról, illetve tárgyról kell, hogy szó legyen, amely előállítási folyamat során keletkezik.

18 A kérdést előterjesztő bíróságban az a kérdés merült fel, hogy az ipari és települési szennyvíz közös kezeléséből származó szennyvíziszap az uniós jog értelmében vett „hulladéknak” minősül-e, amint azt a Verwaltungsgerichtshof (közigazgatási bíróság) megállapította. E bíróság hangsúlyozza, hogy ha a szennyvíztisztítás nem illeszkedik előállítási folyamatba, a melléktermék fennállásának egyik meghatározó feltétele nem teljesül.

19 A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor megjegyzi, hogy a szennyvíziszap automatizált zárt rendszer segítségével történő hozzáadására a vállalkozáson belül kerül sor, a szennyvíziszap teljes mértékben hasznosított, és ezen eljárás semmilyen veszélyt nem jelent a környezetre és az emberi egészségre nézve. Ezen eljárás célja továbbá a hulladék termelődésének megelőzése, valamint a fosszilis nyersanyagok helyettesítése.

20 E körülmények között a Landesverwaltungsgericht Steiermark (stájerországi regionális közigazgatási bíróság, Ausztria) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Hulladéknak tekintendő-e a szennyvíziszap 2008/98 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a települési szennyvíz kezeléséről szóló, 1991. május 21-i 91/271/EGK tanácsi irányelvvel [HL 1991. L 135., 40. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 26. o.] és/vagy [a Szerződés 251. cikkében meghatározott eljárás alá tartozó egyes jogi aktusoknak az ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárás tekintetében történő, az 1999/468/EK tanácsi határozat szerinti kiigazításáról – az ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljáráshoz történő hozzáigazítás – első rész) szóló,] 2008. október 22-i 1137/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel összefüggésben értelmezett a) pontjában szereplő kivételre tekintettel?

2) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

Lehetővé teszi-e […] [az] 2008/98 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése valamely anyagnak az uniós jogi hulladékfogalom értelmében vett melléktermékkénti minősítését, amennyiben ehhez az anyaghoz eljárástechnikai okokból kis arányban más anyagokat kevernek hozzá, amelyek egyébként hulladéknak minősülnének, ha ez nem befolyásolja az anyag egészének összetételét és a környezet szempontjából jelentős előnyt jelent?”»

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságáról

21 Az osztrák kormány az írásbeli észrevételeiben arra hivatkozik, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nyilvánvalóan elfogadhatatlan.

22 Először is az első kérdésre nem szükséges válaszolni. Az alapeljárás tárgya az, hogy a szennyvíziszap a 2008/98 irányelv 3. cikkének az adott esetben ezen irányelv 5. és 6. cikkével összefüggésben értelmezett 1. pontja értelmében vett „hulladéknak” minősül-e. Márpedig az első kérdés az említett irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontjára vonatkozik. Mivel a szennyvíziszap nem alkotóeleme a szennyvíznek, e rendelkezés nyilvánvalóan semmilyen kapcsolatban nem áll az alapeljárás tárgyával, így a kérdés hipotetikus.

23 Másodszor nem tűnnek ki az indokolásból azok az okok, amelyek miatt a kérdést előterjesztő bíróság kétségeket táplál e rendelkezés értelmezését illetően. E bíróság csupán azzal kapcsolatban vet fel kérdést, hogy a 2002. évi AWG 2. §-ának (1) és (3a) bekezdése összeegyeztethető-e az uniós joggal, valamint annak értelmezését kéri. Márpedig e rendelkezések 2008/98 irányelvnek nem a 2. cikke (2) bekezdésének a) pontját ültették át, hanem a 3. cikke 1. pontját és az 5. cikkét.

24 E bíróság valójában nem a 2008/98 irányelv 6. cikkére vonatkozóan kért értelmezést, hanem annak 5. cikkére vonatkozóan. Márpedig abban az esetben, ha teljesülnek az anyag „melléktermékként” való minősülésére vonatkozó kritériumok, nem áll fenn hulladék. Végezetül e bíróság nem fejez ki kétségeket ezen irányelv 6. cikkének értelmezésével kapcsolatban, hanem annak általános kifogásolására szorítkozik, hogy az alapügyben nem valósult meg „a hulladékhierarchia alkalmazására való ösztönzés”, és e bíróság nem vet fel olyan uniós jogi kérdéseket, amelyekre még nem volt megoldás.

25 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében az EUMSZ 267. cikke a nemzeti bíróságok számára a lehető legszélesebb lehetőséget biztosítja arra vonatkozóan, hogy a Bírósághoz forduljanak, ha azt állapítják meg, hogy az előttük folyamatban lévő ügy olyan kérdéseket vet fel, amelyek többek között az általuk elbírálandó jogvita megoldásához szükséges uniós jogi rendelkezések értelmezését foglalják magukban, és e bíróságok e lehetőséggel az eljárás bármely általuk megfelelőnek tartott időpontjában élhetnek (2019. június 26-i Addiko Bank ítélet, C-407/18, EU:C:2019:537, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

26 Ugyanígy a Bíróság több alkalommal emlékeztetett arra, hogy a nemzeti bíróságok által előterjesztett, uniós jogra vonatkozó kérdések relevanciáját vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor tagadhatja meg az ilyen kérdéséről való határozathozatalt, ha valamely uniós jogi szabály kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2018. december 10-i Wightman és társai ítélet, C-621/18, EU:C:2018:999, 27. pont; 2019. június 26-i Addiko Bank ítélet, C-407/18, EU:C:2019:537, 36. pont).

27 Márpedig a jelen ügyben ez nem áll fenn.

28 Egyrészt meg kell állapítani, hogy az alapügy tárgyát képező anyag a Sappi és a Wasserverband által üzemeltetett szennyvíztisztító telep által végzett szennyvízkezelésből származó szennyvíziszap. Márpedig a 2008/98 irányelv 2. cikke bizonyos körülmények között ezen irányelv hatálya alól kizárja a szennyvizet. Következésképpen nem tűnik úgy, hogy az a körülmény, hogy a kérdést előterjesztő bíróság e cikk értelmezését kéri a Bíróságtól, ne függne össze az alapeljárás tárgyával.

29 Másrészt az előterjesztett kérdések az ilyen iszapnak a „hulladékként” vagy „melléktermékként” való minősítésére vonatkoznak, ami pontos jogi következményekkel jár, és egyértelműen kapcsolódik az alapeljáráshoz. Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság a második kérdésével lényegében arra vár

választ, hogy a 2008/98 irányelv 5. cikkének (1) bekezdésében vagy 6. cikkének (1) bekezdésében szereplő valamennyi feltétel teljesül-e. Ezenfelül e bíróság e célból elegendő jogi és ténybeli elemet ismertetett ahhoz, hogy a Bíróság hasznos választ adhasson e kérdésre.

30 Következésképpen az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadható.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

31 A kérdést előterjesztő bíróság a kérdéseivel, amelyeket együttesen kell vizsgálni, lényegében arra vár választ, hogy a 2008/98 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontját, 3. cikkének 1. pontját, 5. cikkének (1) bekezdését és 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az olyan szennyvíziszap, amely ipari és lakossági vagy települési szennyvíz szennyvíztisztító telepen való közös kezelésekor keletkezik, és amelyet egy maradványhulladék-égetőben gőztermelés útján megvalósuló energetikai hasznosítás céljából elégetnek, „hulladéknak” minősül.

32 Először is meg kell vizsgálni, hogy az alapügy tárgyát képező anyagok a 2008/98 irányelv hatálya alá tartoznak-e.

33 A 2008/98 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja kizárja az irányelv hatálya alól a szennyvizet a folyékony hulladékok kivételével, azzal a feltétellel azonban, hogy a szennyvízre „más [uniós] jogszabályok” vonatkoznak.

34 Az uniós jogalkotó tehát ezen irányelv értelmében kifejezetten hulladéknak kívánta minősíteni a „szennyvizet”, előírva ugyanakkor, hogy az ilyen hulladékok bizonyos körülmények között kizártak lehetnek az említett irányelv hatálya alól, és más szabályozás hatálya alá tartozhatnak (lásd analógia útján, a 75/442 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése vonatkozásában: 2007. május 10-i Thames Water Utilities ítélet, C-252/05, EU:C:2007:276, 26. pont).

35 Ahhoz azonban, hogy a szóban forgó szabályok a 2008/98 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében „más [uniós] jogszabályoknak” minősüljenek, nem elég, ha egy bizonyos anyagra vonatkoznak, hanem pontos rendelkezéseket is kell tartalmazniuk az anyag, mint a 2008/98 irányelv 3. cikkének 1. pontja értelmében vett „hulladék” kezelésének szervezésére vonatkozóan. Ennek hiányában a kérdéses hulladékok kezelésének szervezésére sem az utóbbi irányelv, sem más irányelv, sem valamely nemzeti jogszabály keretében nem kerülne sor, ami ellentétes lenne mind az említett irányelv 2. cikke (2) bekezdésének szövegével, mind magával a hulladékra vonatkozó uniós szabályozás céljával (lásd analógia útján, a 75/442 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése vonatkozásában: 2007. május 10-i Thames Water Utilities ítélet, C-252/05, EU:C:2007:276, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

36 Következésképpen a 2008/98 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében vett „más [uniós] jogszabályként” való minősítéshez a kérdéses uniós szabályoknak a hulladékok kezelésének szervezésére vonatkozó, pontos rendelkezéseket kell tartalmazniuk, és legalább az ezen irányelv által előírttal egyenértékű védelmi szintet kell biztosítaniuk (lásd ebben az értelemben: 2007. május 10-i Thames Water Utilities ítélet, C-252/05, EU:C:2007:276, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

37 Márpedig a 91/271 irányelv nem biztosítja ezt a védelmi szintet. Bár az irányelv szabályozza a szennyvíz összegyűjtését, kezelését és kibocsátását, nem tartalmaz pontos rendelkezéseket a szennyvíziszap kezelésére vonatkozóan. Így nem tekinthető olyan irányelvnek, amely a ezen utóbbi kezelésére vonatkozik, és biztosítja a legalább a 2008/98 irányelv által előírttal egyenértékű védelmi szintet (lásd analógia útján: 2007. május 10-i Thames Water Utilities ítélet, C-252/05, EU:C:2007:276, 35. pont).

38 Ami a szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználása során a környezet és különösen a talaj védelméről szóló, 1986. június 12-i 86/278/EGK tanácsi irányelvet (HL 1986. L 181., 6. o.; magyar nyelvű különkiadás. 15. fejezet, 1. kötet, 265. o.) illeti, amelyre mind a kérdést előterjesztő bíróság, mind az alapeljárásban részt vevő felek hivatkoztak, amint az magából ezen irányelv címéből és az 1. cikkéből is kitűnik, az kizárólag a mezőgazdasági szennyvíziszap felhasználását szabályozza. Ez az irányelv tehát nem releváns az olyan szennyvíziszap minősítése tekintetében, amelyet gőztermelés útján megvalósuló energetikai hasznosítás céljából maradványhulladék-égetőben égettek el, és amely nem áll kapcsolatban a mezőgazdasági tevékenységekkel.

39 Következésképpen meg kell állapítani, hogy e szennyvíz nincs kizárva a 2008/98 irányelv hatálya alól. Ugyanez igaz az alapügy tárgyát képező, az említett szennyvíz kezelése során keletkező szennyvíziszapra is, mivel a szennyvíziszap egyébként nem szerepel azon anyagok és tárgyak között, amelyek ezen irányelv 2. cikkének (2) bekezdése alapján kizárhatók az irányelv hatálya alól.

40 Másodszor el kell dönteni, hogy az alapügy tárgyát képező szennyvíziszap a 2008/98 irányelv 3. cikkének 1. pontja értelmében vett „hulladéknak” minősül-e.

41 Emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés a „hulladék” fogalmát úgy határozza meg, hogy az olyan anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválik, megválni szándékozik vagy megválni köteles.

42 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében a „hulladék” minősítés mindenekelőtt a birtokos magatartásán és a „megválni” kifejezés jelentésén alapul (2019. december 12-i Shell Nederland ítélet, C-241/17 és C-242/12, EU:C:2013:564, 17. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

43 A „megválni” kifejezést illetően szintén a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy e kifejezést a 2008/98 irányelv céljának fényében kell értelmezni, amely annak (6) preambulumbekezdése szerint a hulladékkeletkezés és -gazdálkodás emberi egészségre és környezetre gyakorolt negatív hatásainak minimalizálása, valamint EUMSZ 191. cikk (2) bekezdése alapján, amely előírja, hogy az Európai Unió környezetpolitikájának célja a magas szintű védelem, és ez a politika – többek között – az elővigyázatosság és a megelőző cselekvés elvén alapul. Ebből következik, hogy a „megválni” kifejezés, és így a 2008/98 irányelv 3. cikke (1) bekezdése szerinti „hulladék” fogalma nem értelmezhető megszorítóan (2019. július 4-i Tronex ítélet, C-624/17, EU:C:2019:564, 18. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

44 Ezen irányelv rendelkezéseiből továbbá kitűnik, hogy a „megválni” kifejezés egyszerre foglalja magában valamely anyagnak vagy tárgynak az ezen irányelv 3. cikkének 15. és 19. pontja szerinti „ártalmatlanítását” és „hasznosítását” (2019. július 4-i Tronex ítélet, C-624/17, EU:C:2019:564, 19. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

45 Pontosabban a 2008/98 irányelv szerinti „hulladék” fennállását egyebekben a körülmények összességére tekintettel kell megvizsgálni, ezen irányelv céljára figyelemmel, és ügyelve arra, hogy ne sérüljön annak hatékony érvényesülése. Ily módon bizonyos körülmények utalhatnak valamely anyagtól vagy tárgytól való „megválást” jelző cselekedet, szándék vagy kötelezettség meglétére a 2008/98 irányelv 3. cikkének 1. pontja értelmében (2019. július 4-i Tronex ítélet, C-624/17, EU:C:2019:564, 20. és 21. pont).

46 Az ilyen valószínűsítő körülmények közé tartozik az, hogy a felhasznált anyag termelési vagy fogyasztási maradékanyag, azaz olyan termék, amelyre nem irányult a termelés (lásd ebben az értelemben: 2008. június 24-i Commune de Mesquer ítélet, C-188/07, EU:C:2008:359, 41. pont; 2013. október 3-i Brady ítélet, C-113/12, EU:C:2013:627, 40. pont).

47 Ehhez hasonlóan ilyen körülmény lehet az is, hogy a szóban forgó anyag olyan termelési maradékanyag, amelynek esetleges felhasználására – az összetételének a környezetre veszélyes jellege miatt – különleges gondossági körülmények mellett kell, hogy sor kerüljön (2013. október 3-i Brady ítélet, C-113/12, EU:C:2013:627, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

48 Szintén a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy valamely anyag kezelési vagy felhasználási módja nem meghatározó abból a szempontból, hogy ezen anyag „hulladéknak” minősül-e, vagy sem, és a „hulladék” fogalma nem zárja ki az ismételt gazdasági felhasználásra alkalmas anyagokat és tárgyakat. A 2008/98 irányelv által felállított felügyeleti és gazdálkodási rendszer célja ugyanis, hogy minden olyan tárgyra és anyagra vonatkozzon, amelytől a birtokosa megválik, akkor is, ha ezek piaci értékkel rendelkeznek, és újrafeldolgozás, hasznosítás vagy ismételt felhasználás céljából üzletszerűen gyűjtik őket (lásd ebben az értelemben: 2008. június 24-i Commune de Mesquer ítélet, C-188/07, EU:C:2008:359, 40. pont; 2013. október 3-i Brady ítélet, C-113/12, EU:C:2013:627, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

49 Különös figyelmet kell szentelni ezenfelül annak a körülménynek, hogy a szóban forgó tárgy vagy anyag használhatatlan vagy azzá vált a birtokosa számára, így e tárgy vagy anyag tehernek minősül, amelytől az említett személy meg kíván válni. Ha ugyanis ez a helyzet, akkor fennáll annak a veszélye, hogy a birtokos a környezet veszélyeztetésére alkalmas módon válik meg a birtokában lévő tárgytól vagy anyagtól, különösen azt elhagyva, lerakva vagy ellenőrizetlenül ártalmatlanítva. Mivel e tárgy vagy ezen anyag a 2008/98 irányelv szerinti „hulladék” fogalmába tartozik, arra ezen irányelv rendelkezései vonatkoznak, ami azzal jár, hogy hasznosítása vagy ártalmatlanítása az emberi egészség veszélyeztetése, valamint anélkül kell, hogy történjen, hogy az alkalmazott eljárások vagy módszerek veszélyeztetnék a környezetet (2019. július 4-i Tronex ítélet, C-624/17, EU:C:2019:564, 22. pont).

50 E tekintetben valamely tárgy, anyag vagy termék előzetes átalakítási művelet nélküli ismételt felhasználásának valószínűségi foka releváns szempontnak minősül annak értékeléséhez, hogy az a 2008/98 irányelv értelmében vett hulladék-e, vagy sem. Ha az érintett tárgy, anyag vagy termék ismételt felhasználásának puszta lehetőségén túlmenően a birtokos számára e felhasználás gazdasági előnyt is eredményez, az ilyen ismételt felhasználás valószínűsége magas. Ebben az esetben a kérdéses tárgyat, anyagot vagy terméket már nem olyan teherként lehet elemezni, amelytől a birtokosa „megválni” szándékozna, hanem úgy, mint valódi terméket (2019. július 4-i Tronex ítélet, C-624/17, EU:C:2019:564, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

51 Mindazonáltal egyes esetekben a – nem elsősorban termelési célú kitermelés vagy gyártás során keletkezett – javak, anyagok, illetve nyersanyagok nem maradékanyagnak, hanem melléktermeknek minősülhetnek, amelytől a birtokosa nem „megválni” szándékozik a 2008/98 irányelv 1. cikkének a) pontja értelmében, hanem amelyet adott esetben az azt előállító gazdasági szereplőtől eltérő gazdasági szereplők igényeinek kielégítésére, számára kedvező feltételekkel, egy későbbi folyamat során kíván felhasználni vagy forgalomba hozni, feltéve hogy ez az újrafelhasználás nem csupán esetleges, hanem biztos, nem tesz szükségessé előzetes átalakítást, és illeszkedik a termelési folyamatba (2013. október 3-i Brady ítélet, C-113/12, EU:C:2013:627, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

52 Semmiképp nem igazolható ugyanis a birtokosuk által, bármely hasznosítást szolgáló művelettől függetlenül, előnyös feltételekkel felhasználni vagy kereskedelmi forgalomba bocsátani tervezett áruknak, anyagoknak vagy termékeknek a 2009/98 irányelv annak biztosítására irányuló követelményeinek hatálya alá vonása, hogy a hasznosítási és ártalmatlanítási műveletek az emberi egészség veszélyeztetése, valamint anélkül történjenek, hogy az alkalmazott eljárások vagy módszerek veszélyeztetnék a környezetet. Mindazonáltal a „hulladék” fogalmának széles körű értelmezésére irányuló kötelezettségre figyelemmel ez csak azokra a helyzetekre vonatkozik, amelyekben a kérdéses áru vagy anyag újrahasznosítása nem csupán esetleges, hanem biztos, anélkül hogy azt megelőzően a 2008/98 irányelv II. mellékletében foglalt hulladékhasznosítási eljárások egyikét igénybe kellene venni, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata (2019. július 4-i Tronex ítélet, C-624/17, EU:C:2019:564, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

53 Végső soron a kérdést előterjesztő bíróság feladata – amely kizárólagos hatáskörrel rendelkezik az előtte folyó eljárás tényeinek értékelésére – az ügy összes körülményének figyelembevétele és a 2008/98 irányelv által kitűzött cél tiszteletben tartásának biztosítása mellett annak vizsgálata, hogy a

kérdéses tárgy vagy anyag birtokosának ténylegesen szándékában állt-e az attól való „megválás”. Mindemellett a Bíróságnak meg kell adnia e bíróság számára az előtte folyamatban lévő ügy megoldása szempontjából hasznos útmutatásokat (2019. július 4-i Tronex ítélet, C-624/17, EU:C:2019:564, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

54 A jelen esetben az alapeljárás tárgya az, hogy a Sappi és a Wasserverband által közösen üzemeltetett szennyvíztisztító telepről származó szennyvíziszap „hulladéknak” minősül-e, és ezáltal annak elégetése a hulladékokra alkalmazandó rendelkezések hatálya alá tartozik-e. A nemzeti jog értelmében a Sappi kazánja és a Wasserband tulajdonában álló maradványhulladék-égető tekintetében végrehajtott módosítások adott esetben engedélykötelesek lehetnek.

55 A Sappi érvelése szerint nem ez a helyzet, mivel az alapügy tárgyát képező szennyvíziszap szinte 100%-ban papír és cellulóz előállításának folyamatából származó növényi maradványból áll, amelyet már a létesítmény tervezésekor integráltak, és amelyet energetikai hasznosítás keretében papír előállításához használnak fel. Így jelentős gazdasági előnyt biztosítanak e vállalkozás számára. A szállítószalag általi 24 órás folyamatos szállítást magában foglaló zárt használati ciklus miatt nincs olyan anyag, amelytől a birtokos meg kívánna válni.

56 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból ezenfelül kitűnik, hogy e szennyvíziszap ipari és csekély arányban lakossági vagy települési szennyvíz szennyvíztisztító telepen való közös kezelése során termelődik, és azt mechanikus szárítást követően egy maradványhulladék-égetőben használják fel gőztermelés útján megvalósuló energetikai hasznosítás céljára, a Sappi termelési folyamatában. Mivel a szennyvíziszapot a rendszerbe ily módon visszatáplálják, és azt állandó és folyamatos, a kibocsátások szempontjából semleges módon elégetik a papír gyártása során gőztermelés céljából, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az említett iszapot állandó, azonnali és biztos módon újból felhasználják.

57 Amint az a jelen ítélet 41. és 42. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból következik, a „hulladék” fogalma oly módon kerül meghatározásra, hogy az olyan anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválik, megválni szándékozik, vagy megválni köteles.

58 E tekintetben meg kell állapítani, hogy az a körülmény, hogy a szennyvíztisztító telepen a papír- és cellulóztermelésből származó szennyvízhez csekély arányban települési szennyvizet is hozzáadnak, nem releváns annak meghatározása szempontjából, hogy az e szennyvizek közös kezeléséből származó szennyvíziszap „hulladéknak” minősül-e.

59 Kizárólag ez az értelmezés biztosítja a 2008/98 irányelvben előírt azon célok tiszteletben tartását, amelyek a hulladékkeletkezés és -gazdálkodás emberi egészségre és környezetre gyakorolt negatív hatásainak a minimalizálására irányulnak. Az ilyen esetben ugyanis a papír- és cellulózgyártásból származó szennyvíz nem választható el a lakossági vagy települési szennyvíztől, és az csak abban az esetben hasznosítható vagy ártalmatlanítható, ha annak tekintetében elvégzik a nemzeti jog által előírt szükséges kezelési műveleteket. Márpedig nem vitatott, hogy a háztartási vagy települési eredetű szennyvizet olyan anyagnak kell tekinteni, amelytől a birtokosa megválik.

60 A fentiekből következik, hogy – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatok fenntartása mellett – az alapügy tárgyát képező szennyvizet olyan anyagnak kell tekinteni, amelytől birtokosa meg kíván válni, ami a 2008/98 irányelv értelmében vett „hulladékként” való minősítést vonja maga után.

61 A Bírósághoz benyújtott iratokban szereplő információk szerint az ilyen szennyvíz tisztítása olyan kezelési eljárásnak minősül, amelyet a vízgazdálkodással kapcsolatos nemzeti jogszabályok írnak elő a szennyvíznek a vízfolyamokba történő kibocsátását megelőzően, mivel az utóbbi vizekbe csak olyan anyagokat lehet kibocsátani, amelyek nem károsak. E tekintetben ezen iratanyag információiból az

tűnik ki, hogy a szennyvíziszap a szennyvíz típusától és az annak kezelésére vonatkozó eljárástól függően tartalmazhat bizonyos káros anyagokat, mint például a kórokozók vagy a nehézfémek, amelyek kockázatot jelentenek a környezetre, valamint az emberek és az állatok egészségére.

62 Ami az alapügy tárgyát képező szennyvíziszapot illeti, nem vitatott, hogy az szennyvízkezelésből származó maradvány. Az ilyen körülmény – amint az a jelen ítélet 46. és 47. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból kitűnik – arra utal, hogy a hulladékstátusz fennmarad.

63 Úgy tűnik azonban, hogy a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a szennyvíziszap már az égetését megelőzően sem minősíthető „hulladéknak”.

64 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2008/98 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első albekezdése meghatározza azon feltételeket, amelyeknek meg kell felelniük azoknak a konkrét kritériumoknak, amelyek alapján meghatározható, hogy mely hulladék veszíti el az ezen irányelv 3. cikkének 1. pontja értelmében vett „hulladék” minőségét, amennyiben hasznosítási műveleten vagy újrafeldolgozáson esett át.

65 A hulladékhasznosítás során biztosítani kell az emberi egészség és a környezet magas szintű védelmét. Konkrétan a szennyvíziszap hasznosítása bizonyos kockázatokkal jár a környezetre és az emberi egészségre nézve, különösen a veszélyes anyagok jelenlétével kapcsolatos kockázatokkal (lásd ebben az értelemben: 2019. március 28-i Tallinna Vesi ítélet, C-60/18, EU:C:2019:264, 28. pont).

66 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy abban az esetben, ha a szennyvíziszap égetése a 2008/98 irányelv 3. cikkének 15. pontja értelmében vett „hasznosítási” műveletnek minősül, amely hulladékkal kapcsolatos műveleteket érint, ezen iszapot az égetésének időpontjában még „hulladéknak” kell minősíteni. A minősítésnek a kérdést előterjesztő bíróság által említett megváltozása tehát azt feltételezné, hogy a hasznosítás céljából végzett kezelés lehetővé teszi olyan szennyvíziszap kinyerését, amely megfelel az emberi egészség és a környezet magas szintű, a 2008/98 irányelv által megkövetelt védelmének, és amely konkrétan mindenfajta veszélyes anyagtól mentes. E célból meg kell győződni az alapügy tárgyát képező szennyvíziszap ártalmatlanságáról.

67 A kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy a 2008/98 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételek már a szennyvíziszap égetését megelőzően teljesülnek-e. Adott esetben tudományos és műszaki elemzés alapján meg kell vizsgálni különösen azt, hogy a szennyvíziszap megfelel-e a szennyező anyagokra vonatkozó jogszabályi határértékeknek, és annak égetése nem jár-e a környezetre vagy az emberi egészségre nézve káros globális hatással.

68 Ezen értékelés keretében többek között releváns az a körülmény, hogy a szennyvíziszap égetése során keletkező hőt papír- és cellulózgyártási folyamat keretében újból felhasználják, valamint az a körülmény, hogy az ilyen folyamat jelentős előnyt jelent a környezet számára a hasznosításból származó anyagoknak a természeti erőforrások megőrzése érdekében történő felhasználása és a körforgásos gazdaság kialakítása miatt.

69 Ha az ilyen elemzés alapján a kérdést előterjesztő bíróság azt állapítja meg, hogy a 2008/98 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételek az alapügy tárgyát képező szennyvíziszap elégetését megelőzően teljesültek, meg kell állapítani, hogy ez utóbbi nem tekinthető hulladéknak.

70 Ellenkező esetben úgy kell tekinteni, hogy az említett szennyvíziszap az elégetés időpontjában még mindig a „hulladék” fogalmába tartozik.

71 E körülmények között, és mivel – amint az a 2008/98 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének szövegéből kitűnik – a „melléktermék” minőség és a hulladékstátusz kölcsönösen kizárja egymást, nem kell megvizsgálni, hogy az alapügy tárgyát képező iszap az e rendelkezés értelmében vett „melléktermékek” minősül-e.

72 A fenti megfontolásokra tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 2008/98 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontját, 3. cikkének 1. pontját és 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az olyan szennyvíziszap, amely ipari és lakossági vagy települési szennyvíz szennyvíztisztító telepen való közös kezelésekor keletkezik, és amelyet egy maradványhulladék-égetőben gőztermelés útján megvalósuló energetikai hasznosítás céljából elégetnek, nem minősül hulladéknak abban az esetben, ha a 2008/98 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételek már ezen iszap elégetése előtt teljesülnek. A kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy az alapügyben ez fennáll-e.

A költségekről

73 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

A hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. november 19-i 2008/98/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontját, 3. cikkének 1. pontját és 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az olyan szennyvíziszap, amely ipari és lakossági vagy települési szennyvíz szennyvíztisztító telepen való közös kezelésekor keletkezik, és amelyet egy maradványhulladék-égetőben gőztermelés útján megvalósuló energetikai hasznosítás céljából elégetnek, nem minősül hulladéknak abban az esetben, ha a 2008/98 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételek már ezen iszap elégetése előtt teljesülnek. A kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy az alapügyben ez fennáll-e.

Aláírások